YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

13 päivänä marraskuuta 2008 *

Asiassa C-214/07,

jossa on kyse EY 88 artiklan 2 kohtaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 23.4.2007,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään C. Giolito, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Ranskan tasavalta, asiamiehinään G. de Bergues, S. Ramet ja J.-C. Gracia,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit J.-C. Bonichot, K. Schiemann, P. Kūris ja L. Bay Larsen (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: E. Sharpston,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.6.2008 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio vaatii kanteellaan yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Ranskan tasavalta on jättänyt noudattamatta vaikeuksissa olevien yritysten ostoon liittyvästä Ranskan tukiohjelmasta 16.12.2003 tehdyn komission päätöksen 2004/343/EY (EUVL L 108, s. 38; jäljempänä päätös) 5 ja 6 artiklan, EY 249 artiklan neljännen kohdan ja EY 10 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole asetetussa määräajassa pannut kyseistä päätöstä täytäntöön.

2 Ranskan tasavalta kiistää sen, että kanne olisi perusteltu, ja vaatii sen hylkäämistä.

Asian tausta

3 Päätöksessä katsotaan, että Ranskan yleisen verolain (code général des impôts) 44 f §:llä, 1383 A §:llä, 1464 B §:llä ja 1464 C §:llä luotua verovapautusta koskevaa toimenpidettä on pidettävä Ranskan toteuttamana tukiohjelmana. Kyseinen toimenpide otettiin käyttöön 23.12.1988 annetulla, vuotta 1989 koskevalla talousarviolailla nro 88-1149 (JORF 28.12.1988, s. 16320) ilman, että siitä olisi ennakkoon ilmoitettu komissiolle.

4 Yleisen verolain 44 f §:n mukaan yrityksille, jotka on perustettu jatkamaan vaikeuksissa olevien teollisuusyritysten toimintaa, myönnetään vapautus yhtiöverosta kahden vuoden ajaksi. Yleisen verolain 1464 B §:n ja 1464 C §:n mukaan kyseiset vastaperustetut yritykset voivat toimivaltaisten paikallisten elinten harkinnan perusteella saada vapautuksen myös elinkeinoverosta sekä kiinteistöverosta kahden vuoden ajaksi.

5 Päätöksen 1 artiklassa todetaan, ettei kyseinen valtiontukiohjelma sovellu yhteismarkkinoille, ja huomautetaan, että se on toteutettu EY 88 artiklan 3 kohdan vastaisesti.

6 Saman päätöksen 2 artiklassa katsotaan kuitenkin, että vapautuksia ei katsota valtiontueksi, jos ne täyttävät EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen 12.1.2001 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 69/2001 (EYVL L 10, s. 30) tai niiden myöntämisajankohtana voimassa olleissa vähämerkityksistä tukea koskevissa säännöissä asetetut edellytykset.

7 Päätöksen 3 artiklassa todetaan lisäksi, että yhteismarkkinoille soveltuvina on pidettävä sellaisia 1 artiklassa tarkoitettuja tukia, jotka täyttävät komission antamassa aluetukea koskevassa vuoden 1979 tiedonannossa (EYVL C 31, s. 9) tai komission antamissa alueellisia valtiontukia koskevissa vuoden 1998 suuntaviivoissa (EYVL C 74, s. 9) taikka Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettyyn valtiontukeen 12.1.2001 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 70/2001 asetetut edellytykset.

8 Päätöksen 5 artiklassa säädetään lainvastaisten ja yhteismarkkinoille soveltumattomien tukien takaisinperinnästä seuraavaa:

”Ranskan on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitetun ja tuensaajille sääntöjenvastaisesti maksetun tuen perimiseksi takaisin, lukuun ottamatta 2 ja 3 artiklassa tarkoitettuja tukia.

Tuki on perittävä takaisin viipymättä kansallisen oikeuden menettelyjen mukaisesti, jos niissä mahdollistetaan päätöksen välitön ja tehokas täytäntöönpano. – –”

9 Päätöksen 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Ranskan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksi antamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.”

10 Päätöksen 7 artiklassa säädetään lisäksi seuraavaa:

”Ranskan on toimitettava tiedot liitteenä olevan lomakkeen avulla ja laadittava luettelo kaikista 1 artiklassa tarkoitetun ohjelman mukaisesti myönnettyjä vapautuksia saaneista yrityksistä ja kussakin tapauksessa maksetun tuen määrästä.

Ranskan on laadittava luettelo yrityksistä, jotka ovat saaneet sellaisia 1 artiklassa tarkoitetun ohjelman mukaisesti myönnettyjä tukia, jotka eivät täytä asetuksessa [N:o 69/2001], tuen myöntämisajankohtana voimassa olleissa vähämerkityksistä tukea koskevissa säännöissä, asetuksessa [N:o 70/2001], aluetukia koskevassa vuoden 1979 tiedonannossa ja alueellisia valtiontukia koskevissa vuoden 1998 suuntaviivoissa asetettuja edellytyksiä. Luettelossa on mainittava myös kunkin yrityksen saaman tuen määrä.”

11 Erilaisten yhteydenottojen jälkeen ja sellaisten muistutusten jälkeen, jotka esitettiin sen jälkeen, kun kahden kuukauden määräaika, joka päätöksessä oli säädetty päätöksen noudattamiseksi toteutettujen ja suunniteltujen toimenpiteiden ilmoittamista varten, komissio katsoi, ettei Ranskan tasavalta ollut vieläkään toimittanut sille tietoja päätöksen täytäntöönpanosta, joten se päätti nostaa nyt käsiteltävänä olevan kanteen.

Kanne

Asianosaisten lausumat

Komission lausumat

12 Komissio arvostelee Ranskan tasavaltaa siitä, ettei tämä ole ryhtynyt lainkaan perimään tukia takaisin päätöksessä edellytetyllä tavalla.

13 Komissio täsmentää, että se on itse hyväksynyt sen, että päätöksen täytäntöönpano on täydellisen mahdotonta vuosien 1991 ja 1993 välisen ajanjakson osalta, koska kyseisenä aikana tukea saaneita tahoja ei ole mahdollista yksilöidä, koska mainittua ajanjaksoa koskevia verotietoja ei ole käytettävissä.

14 Komissio sulkee sitä vastoin pois sen, että päätöksen täytäntöönpano vuoden 1993 jälkeisen ajanjakson osalta olisi täydellisen mahdotonta.

15 Komissio toteaa sellaisista tuensaajayrityksistä, jotka ovat jo lopettaneet toimintansa ja jotka on mainittu päätöksen täytäntöönpanoa koskevissa yhteydenotoissa, että jos kyse on varainsiirrosta, on tarkasteltava kyseiseen toimeen liittyviä taloudellisia olosuhteita sen varmistamiseksi, että siirto on tehty markkinoilla vallitsevien edellytysten mukaisesti.

16 Oikeuskäytännössä on katsottu, että edellä mainitun edellytyksen täyttyessä on katsottava, että tuki sisältyy kauppahintaan, joten ostajan ei voida katsoa saaneen etua (asia C-390/98, Banks, tuomio 20.9.2001, Kok. 2001, s. I-6117, 77 kohta ja asia C-277/00, Saksa v. komissio, tuomio 29.4.2004, Kok. 2004, s. I-3925, 80 kohta) sen takia, että myyjä säilyttää tuesta koituvan edun.

17 Siinä tapauksessa, ettei ole olemassa todellisia markkinoita tietyille toiminnan lopettamisen jälkeen siirretyille hyödykkeille, on komission mukaan mahdollista käyttää muita viitearvoja tai kriteereitä sen tarkistamiseksi, onko ostajalle mahdollisesti siirtynyt tukea.

18 Komissio huomauttaa, että tuen takaisinperintä ei missään tapauksessa voi riippua siitä, että tuen määrä ilmaistaan varainsiirtoa koskevassa asiakirjassa. Muussa tapauksessa olisi erittäin helppoa vaarantaa valtiontukia koskevien sääntöjen tehokas vaikutus. Tältä osin olisi riittävää, että markkinahintaa alemmalla hinnalla toteutettavan toimen osapuolet jättäisivät sopimuksessa mainitsematta tuen siirron. Sen tarkistaminen, onko tukea siirretty ostajalle, ei komission mukaan voi riippua ainoastaan toimen osapuolten tahdosta.

19 Komissio täsmentää, ettei sen esittämää EY 10 artiklaa koskevaa väitettä voida pitää erillisenä siihen väitteeseen nähden, joka koskee päätöksen 5 ja 6 artiklan täytäntöönpanon laiminlyöntiä. Kyseisen väitteen tarkoituksena on ainoastaan tuoda esille Ranskan viranomaisten liiallinen viivyttely mainitun päätöksen noudattamisessa.

Ranskan tasavallan lausumat

20 Ranskan tasavalta katsoo, että se on toteuttanut kaikki mahdolliset toimenpiteet kyseisen päätöksen panemiseksi täytäntöön. Se huomauttaa kuitenkin, että tuen takaisinperintä on mahdotonta sellaisten tukia saaneiden yritysten osalta, jotka ovat lopettaneet toimintansa.

– Tuen takaisinperintä sellaisilta tuensaajilta, jotka eivät ole lopettaneet toimintaansa

21 Ranskan tasavalta luettelee useita vaikeuksia, joita se on kohdannut tuensaajien yksilöimisessä, takaisinperittävien tukien määrien laskennassa sekä takaisinperintään tarkoitettujen menettelyjen valinnassa ja täytäntöönpanossa. Ranskan tasavallan mukaan kyseiset vaikeudet ovat ulkoisia esteitä, jotka liittyvät takaisinperinnän toteuttamisen laajuuteen ja monimutkaisuuteen.

22 Ranskan tasavalta toteaa, että ne vaikeudet, joita on kohdattu tuensaajien yksilöinnissä, liittyvät varainhoitovuosien 1991, 1992 ja 1993 osalta kansalliseen oikeussääntöön, jossa velvoitetaan säilyttämään kirjanpitoon liittyvät asiakirjat ainoastaan kymmenen vuoden ajan.

23 Myöhempien vuosien osalta vaikeudet liittyivät Ranskan tasavallan mukaan siihen, ettei tukiohjelma välttämättä edellyttänyt sitä, että tuensaajat olisi nimenomaisesti yksilöity ilmoitusjärjestelmän yhteydessä. Toimivaltaisten alueviranomaisten luona suoritettu tutkimus oli näin ollen tarpeellinen.

24 Ranskan tasavalta väittää, että se toimitti 16.3.2005 komissiolle luettelon 55 yrityksestä, jotka olivat saaneet tukea yhteisön ylärajan ylittävän bruttomäärän, eli yli miljoona euroa, vuosina 1994–2002.

25 Ranskan tasavalta toteaa lisäksi, että vastauksena komission 26.4.2006 päivättyyn kirjeeseen, jossa Ranskan tasavaltaa kehotettiin toimittamaan komissiolle luettelo kaikista yrityksistä, jotka olivat saaneet yli 100 000 euron suuruisen verovapautuksen, se toimitti 7.7.2006 seuraavat luettelot:

– luettelon 464 tuensaajayrityksestä, joihin takaisinperintää koskeva velvollisuus ei vähämerkityksisiä tukia, aluetukia ja pienille ja keskisuurille yrityksille (jäljempänä pk-yritykset) myönnettäviä tukia koskevien yhteisön säännösten mukaisesti ulotu

– luettelon 105 tuensaajayrityksestä, jotka päätöksen mukaan olivat velvollisia palauttamaan sellaisen nettotuen määrän, jonka suuruus oli alle 200 000 euroa.

26 Ranskan tasavalta liitti 22.10.2007 päivättyyn vastaajan vastaukseensa luettelon 88 yrityksestä, joiden piti palauttaa yli 200 000 euron suuruinen tuki.

27 Ranskan tasavalta liittää ne vaikeudet, joita sillä on ollut takaisin perittävien tuen määrien määrittämisessä, ensisijaisesti päätöksen 2 ja 3 artiklaan.

28 Ranskan tasavalta toteaa, että takaisin perittävien tukien määrä on niiden vapautusten määrä, jotka eivät sisälly mainittujen 2 ja 3 artiklan soveltamisalaan. Ranskan tasavalta huomauttaa, että kuten tuensaajayritystenkin määrittäminen, myös tukien määrän määrittäminen edellytti tietojen keräämistä kaikilta veroviranomaisten alueyksiköiltä siten, että kaikki kyseisten yritysten verotukseen liittyvät asiakirjat tutkittiin. Kansallisella tasolla tehdyissä veroilmoituksissa ei nimittäin mainittu tiettyjä sellaisia tietoja, jotka olivat tarpeen aluetukia ja pk-yrityksille myönnettäviä tukia koskevien yhteisön puiteohjelmien soveltamiseksi.

29 Ranskan tasavalta huomauttaa, että komissio hyväksyi tiettyjä joustoja mainittujen puiteohjelmien soveltamisessa ja että toimivaltaiset viranomaiset saattoivat näin ollen suorittaa erilaisia laskelmia, joiden perusteella takaisin perittävien tukien määrät oli mahdollista määrittää; takaisin perittävien tukien määrä vastasi vapautuksen määrää vähennettynä niiden tukien määrällä, joihin sovellettiin vähämerkityksisiä tukia, aluetukia ja pk-yrityksille myönnettäviä tukia koskevia yhteisön säädöksiä.

30 Ranskan tasavalta väittää toiseksi, että takaisin perittävien tukien määrän määrittämistä on vaikeuttanut myös tarve sille, että asianomaiset yritykset suostuvat yhteistyöhön. Koska toimivaltaisten viranomaisten on täytynyt kohdella takaisin perittäviä saamisia muina kuin verosaamisina, niillä ei ole tällaisten saamisten osalta ollut kansallisen oikeuden mukaan käytössään mahdollisuutta sellaiseen muodolliseen vuoropuheluun,

josta on säädetty verosaamisten tapauksessa. Yhteistyö asianomaisten yritysten kanssa osoittautui Ranskan tasavallan mukaan tarpeelliseksi useissa tapauksissa, joissa tarvittavia tietoja ei löytynyt yrityksiä koskevista veroasiakirjoista.

31 Niiltä osin kuin on lopuksi kyse takaisinperintää koskeviin menettelyihin liittyvistä vaikeuksista, Ranskan tasavalta korostaa, että muihin kuin verosaamisiin sovellettava menettely edellyttää kolmen eri viranomaisen peräkkäistä toimintaa: veroista vastaavan pääosaston, jolla on toimivalta vahvistaa perittävien saamisten määrä; prefektin, jolla on valta määrätä saamiset perittäviksi ja joka allekirjoittaa takaisinperintää koskevat määräykset, ja julkistalouden kirjanpidosta vastaavan pääosaston kirjanpitäjien, joilla on toimivalta periä takaisin saamisia. Ranskan tasavalta toteaa, että tehokkuussyistä saamiset on päätetty uudelleenryhmitellä departementtikohtaisesti, jotta kukin prefekti voi allekirjoittaa takaisinperintää koskevat määräykset kaikkien kyseiseen departementtiin sijoittautuneiden yritysten osalta.

32 Ranskan tasavalta myöntää vastaajan vastauskirjelmässään, että vastauskirjelmän laatimisen hetkellä takaisinperintää koskevia määräyksiä ei ollut vieläkään annettu.

– Tukien takaisinperintä toimintansa lopettaneilta tuensaajilta

33 Ranskan tasavalta väittää, että se on yhteydenotoissaan komission kanssa vedonnut siihen, että oli täydellisen mahdotonta periä tukia takaisin 204 sellaiselta tuensaajalta, jotka olivat lopettaneet toimintansa.

34 Ranskan tasavalta täsmentää, että komissio vastasi sille tältä osin seuraavaa:

– jos kyse oli tuensaajan varojen luovuttamisesta, oli varmistettava, että kyseinen toimi toteutettiin markkinaehtoisesti, jotta vältettäisiin tuen siirtäminen toiminnan jatkajalle

– kun otetaan huomioon ne käytännön vaikeudet, jotka liittyvät tällaisen tarkastelun tekemiseen kaikkien kyseessä olevien yritysten osalta, komissio hyväksyi sen, että valvonta rajoittuisi merkittävimpiin varainsiirtoihin.

35 Ranskan tasavalta toteaa, että sekä vapaaehtoisuuden perusteella toteutettujen luovutusten että tuomioistuimen määräämien selvitys- ja realisointimenettelyjen osalta veroviranomaiset eivät voi arvioida sitä, onko kyseiset siirrot toteutettu tavanomaisin markkinaehdoin.

36 Ranskan tasavalta toteaa, että vaikka kiinteistömarkkinat ovatkin olemassa, ei ole olemassa käytettyjen teollisuushyödykkeiden markkinoita. Näiden osalta ei näin ollen ole käytettävissä minkäänlaista viitearvoa, jonka perusteella markkinahinta luovutushetkellä voitaisiin määrittää.

37 Näin ollen on Ranskan tasavallan mukaan mahdotonta arvioida sitä, onko yrityksen toiminnan lopettamisen yhteydessä tapahtunut varainsiirto merkinnyt tuen siirtämistä ostajalle.

38 Ranskan hallitus korostaa lisäksi seuraavaa:

– minkäänlainen takaisinperintä ei ole mahdollista tilanteessa, jossa yritys ei ole löytänyt toiminnalleen jatkajaa ja jossa – koska se on puhtaasti ja yksinkertaisesti lakannut olemasta – sillä ei enää ole laillista edustajaa

– tietyissä tapauksissa useat eri kyseistä toimintaa jatkavat tahot ovat voineet ottaa yrityksen varat haltuunsa.

39 Joka tapauksessa takaisinperintään kohdistuu Ranskan tasavallan mukaan myös oikeudellisia esteitä.

40 Sellaisten yritysten osalta, jotka ovat olleet yleistäytäntöönpanon kohteina, ei ole mahdollista periä sellaista saamista, jota ei asetetussa määräajassa ole ilmoitettu valtuutetulle pesänselvittäjälle.

41 Toimintansa lopettaneiden yritysten vapaaehtoisesti tapahtuvien varainsiirtojen osalta tukien takaisinperinnällä ei ole minkäänlaista oikeudellista perustaa sellaisissa tapauksissa, joissa tuen siirtoa ostajalle ei ole mainittu luovutusta koskevassa asiakirjassa.

42 Ranskan tasavalta väittää näin ollen, että sen on täydellisen mahdotonta periä takaisin sellaisille yrityksille myönnettyjä tukia, jotka sittemmin ovat lopettaneet toimintansa.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

Tukien takaisinperintä

43 Sääntöjenvastaista tukea koskevan kielteisen päätöksen yhteydessä tuen takaisinperiminen, josta komissio on määrännyt, toteutetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen [88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 14 artiklan 3 kohdassa säädettyjä edellytyksiä noudattaen. Kyseisessä säännöksessä säädetään seuraavaa:

”Takaisinperiminen on toteutettava viipymättä ja asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön menettelyjen mukaisesti, jos ne mahdollistavat komission päätöksen välittömän ja tehokkaan täytäntöönpanon – –. Tämän toteuttamiseksi, ja jos asia on jonkin kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä, asianomaisten jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki oikeudellisissa järjestelmissään käytettävissä olevat tarpeelliset

toimenpiteet, mukaan lukien tilapäiset toimet, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön lainsäädännön soveltamista.”

44 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ainoa peruste, johon jäsenvaltio voi puolustuksekseen vedota komission EY 88 artiklan 2 kohdan nojalla nostamaa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa kannetta vastaan, on täydellinen mahdottomuus panna päätös asianmukaisesti täytäntöön (ks. mm. asia C-177/06, komissio v. Espanja, tuomio 20.9.2007, Kok. 2007, s. I-7689, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 Jos vaikeuksia ilmenee, komission ja jäsenvaltion on jäsenvaltioiden ja yhteisön toimielinten välistä keskinäistä velvollisuutta lojaaliin yhteistyöhön koskevan säännön, joka on muun muassa EY 10 artiklan taustalla, perusteella oltava yhteistyössä vilpittömässä mielessä vaikeuksien voittamiseksi perustamissopimuksen määräyksiä ja muun muassa valtiontukisääntöjä noudattaen (ks. asia C-415/03, komissio v. Kreikka, tuomio 12.5.2005, Kok. 2005, s. I-3875, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

46 Täytäntöönpanon täydellistä mahdottomuutta koskeva edellytys ei täyty silloin, jos vastaajana oleva jäsenvaltio vain ilmoittaa komissiolle, että päätöksen toimeenpanossa on oikeudellisia, poliittisia tai käytännön vaikeuksia, ja jos se ei ryhdy todellisiin toimenpiteisiin kyseisiä yrityksiä vastaan periäkseen tuen takaisin ja jos se ei ehdota komissiolle sellaisia vaihtoehtoisia päätöksen täytäntöönpanotapoja, joiden avulla nämä vaikeudet voitaisiin voittaa (ks. mm. yhdistetyt asiat C-485/03–C-490/03, komissio v. Espanja, tuomio 14.12.2006, Kok. 2006, s. I-11887, 74 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Käsiteltävänä olevan asian osalta on aluksi todettava, että päätöksen 6 artiklassa asetetun määräajan ja sellaisten lisämääräaikojen, jotka komissio myönsi yhteydenotoissaan vastaajana olevan jäsenvaltion kanssa, jo aikaa sitten päätyttyä Ranskan tasavalta ei ollut perinyt takaisin mitään määriä kannekirjelmän toimittamisen ajankohtana tai edes vastaajan vastauksen ajankohtana eli lähes neljän vuoden kuluttua mainitun päätöksen tekemisestä.

– Tukien takaisinperintä sellaisilta tuensaajilta, jotka eivät ole lopettaneet toimintaansa

48 Aluksi on todettava, että varainhoitovuosia 1991–1993 koskevat tuet eivät ole tämän oikeudenkäynnin kohteena. Niiden osalta komissio on jo ennen tämän oikeudenkäynnin aloittamista myöntänyt sen, että takaisinperintä oli täydellisen mahdotonta, minkä se on kannekirjelmässään nimenomaisesti vahvistanut.

49 Muilta osin Ranskan tasavalta ei voi tehokkaasti väittää, että väitetyt vaikeudet merkitsevät ulkoista estettä.

50 Nämä vaikeudet, jotka liittyvät tuensaajien yksilöintiin, takaisin perittävien tukien määrien laskemiseen ja takaisinperintää koskevien menettelyjen valintaan ja täytäntöönpanoon, ovat sisäisiä vaikeuksia, jotka ovat sellaisenaan luettavissa omaksi syyksi tai kansallisten viranomaisten laiminlyöntien syyksi.

51 On huomautettava, että kohdattuaan kyseisiä sisäisiä vaikeuksia kansalliset viranomaiset ovat ryhtyneet yhteydenpitoon komission kanssa. Ne ovat tältä osin vastanneet tietojensaantia koskeviin pyyntöihin, kuvailleet kohdattuja vaikeuksia, esittäneet mukautuksia tiettyjen vaikeuksien ratkaisemiseksi ja pyytäneet ohjeita.

52 Kansallisten viranomaisten osallistumisessa yhteydenpitoon on kuitenkin ilmennyt peräkkäisiä merkittäviä viivästyksiä.

53 Erityisesti on todettava, että kun komissio oli ensiksi päätöksen 7 artiklan toisessa kohdassa ja päätöksen tekemistä seuranneissa kirjelmissään todennut, että oli tarpeen laatia luettelo yrityksistä, joihin tukien takaisinperintä kohdistuisi, ja ryhtyä viivyttelemättä tehokkaaseen takaisinperintään, ja sittemmin suostunut joustoihin sovellettavien yhteisön puiteohjelmien soveltamisessa, Ranskan viranomaiset

– sitoutuivat toimittamaan komissiolle luettelon 464 yrityksestä, joita takaisinmaksua koskeva velvollisuus ei koskenut

– ovat vuoden 2005 ensimmäisestä vuosineljänneksestä lähtien jättäneet ryhtymättä tehokkaisiin toimenpiteisiin tehokkaan takaisinperinnän varmistamiseksi 55 sellaisen yrityksen osalta, jotka sisältyvät 16.3.2005 toimitettuun luetteloon ja jotka olivat saaneet tukea yhteisön ylärajan ylittävän bruttomäärän, eli yli miljoona euroa, vuosina 1994–2002

– ovat vastaavalla tavalla jättäneet vuoden 2006 heinäkuusta alkaen ryhtymättä tällaisiin toimenpiteisiin 105 sellaisen yrityksen osalta, jotka sisältyvät 7.7.2006 toimitettuun luetteloon ja joita koskee velvollisuus palauttaa nettomäärältään alle 200 000 euron tuki

– ovat vasta 22.10.2007 toimittaneet tässä oikeudenkäynnissä jätetyn vastaajan vastauksen liitteenä, eli lähes neljä vuotta päätöksen tekemisen jälkeen, luettelon 88 sellaisesta yrityksestä, jotka ovat velvollisia palauttamaan yli 200 000 euron suuruisen tuen

– ovat vastaajan vastauksessa myöntäneet, ettei perintämääräyksiä ollut vielä annettu, vaikka ensimmäinen tätä koskeva pyyntö oli lähetetty 12.4.2006 määräpäivää 31.5.2006 varten

– ovat vedonneet tehokkuusperusteeseen perustellakseen saamisten departementtikohtaisen uudelleenryhmittelyn ilman, että tämä peruste olisi johtanut yhdenkään perintämääräyksen antamiseen.

54 Edellä esitetystä seuraa, että sellaisten tuensaajien osalta, jotka eivät ole lopettaneet toimintaansa, täytäntöönpanon täydellistä mahdottomuutta koskeva edellytys ei täyty ja että päätöksen 5 artiklan noudattamatta jättämistä koskeva väite on perusteltu.

– Tukien takaisinperintä toimintansa lopettaneilta tuensaajilta

55 On todettava, ettei komissio ole tätä oikeudenkäyntiä edeltävissä yhteydenotoissaan tai kannekirjelmässään arvostellut vastaajana olevaa jäsenvaltiota siitä, ettei tämä ole pannut päätöstä täytäntöön sellaisten yritysten osalta, jotka ovat puhtaasti ja yksinkertaisesti lakanneet olemasta löytämättä toiminnalleen jatkajaa.

56 Kun yritys on yleistäytäntöönpanon kohteena, aiemman tilanteen palauttaminen ja sääntöjenvastaisesti maksetusta tuesta johtuvan kilpailun vääristymän poistaminen voidaan lähtökohtaisesti toteuttaa siten, että kyseessä olevien tukien palauttamisesta johtuva saaminen kirjataan velkojien saamisista laadittavaan luetteloon (em. asia Saksa v. komissio, tuomion 85 kohta). Jos saamisten valvomiselle varattu määräaika on päättynyt, kansallisten tuomioistuinten on siinä tapauksessa, että jokin menettely on olemassa ja yhä käytettävissä, sovellettava sellaista menetetyn määräajan palauttamista koskevaa menettelyä, joka tietyissä tapauksissa sallisi saamisten valvomisen määräajan päätyttyä.

57 Kansallisten viranomaisten asiana on sellaisten tuensaajien osalta, jotka ovat lopettaneet toimintansa ja luovuttaneet omaisuutensa, tarkistaa, ovatko luovutuksen taloudelliset ehdot olleet markkinaehtojen mukaiset.

58 Tässä tapauksessa tuki on arvostettu markkinahintaan ja otettu huomioon kauppahinnassa, joten ostajan ei voida katsoa saaneen etua verrattuna muihin markkinoilla toimiviin yrityksiin (em. asia Saksa v. komissio, tuomion 80 kohta). Päinvastaisessa tapauksessa ei voida sulkea pois sitä, että luovutuksensaaja voidaan mahdollisesti

velvoittaa maksamaan kyseessä olevat tuet takaisin, jos todetaan, että se edelleen tosiasiallisesti hyötyy näiden tukien saamiseen liittyvästä kilpailuedusta (em. asia Saksa v. komissio, tuomion 86 kohta).

59 Tarkistaakseen luovutuksen taloudelliset ehdot kansalliset viranomaiset voivat ottaa huomioon muun muassa luovutuksen muodon, esimerkiksi julkisen tarjouskilpailun, joka on omiaan takaamaan markkinaehtoisen kaupan.

60 Kansalliset viranomaiset voivat ottaa huomioon myös luovutuksen yhteydessä mahdollisesti käytetyn asiantuntija-avun.

61 Kun useat yritystoimintaa jatkavat eri tahot ovat ottaneet yrityksen varoja haltuunsa, mikään ei lähtökohtaisesti estä sitä, että kunkin toimen osalta tarkistetaan erikseen, ovatko taloudelliset ehdot vastanneet markkinaehtoja.

62 Siinä tapauksessa, että kyse on vapaaehtoisuuteen perustuvasta varojen luovutuksesta, edellytykseksi sille, että tukia voidaan periä takaisin luovutuksensaajalta, ei voida asettaa sitä, että asiakirjassa on nimenomainen maininta kyseisten tukien siirtämisestä. Takaisinperintä voidaan toteuttaa, jos luovutuksensaajan olisi pitänyt tietää tukien olemassaolosta ja komission käynnistämästä valvontamenettelystä.

63 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella on todettava, ettei vastaajana oleva jäsenvaltio voi välttyäkseen sen vahvistamiselta, että se on jättänyt jäsenyysvelvoitteensa noudattamatta, tyytyä esittämään yleisiä ja abstrakteja toteamuksia viittaamatta sellaisiin erityisiin yksilöityihin tapauksiin, joita tarkastellaan ottaen huomioon kaikki sellaiset toimenpiteet, joihin tosiasiallisesti on ryhdytty päätöksen täytäntöön panemiseksi.

64 Päinvastaisen kannan hyväksyminen johtaisi teoreettisen päättelyn perusteella siihen, että suljettaisiin pois kaikki täytäntöönpano kaikkien toimintansa lopettaneiden yritysten ryhmän osalta, vaikka näiden osalta täytäntöönpanoa koskeva täydellinen mahdottomuus on mahdollista tarpeen vaatiessa hyväksyä ainoastaan kullekin ominaisten erityispiirteiden perusteella.

65 Käsiteltävänä olevassa asiassa Ranskan tasavalta on yhteydenpidossaan komission kanssa vedonnut täydelliseen mahdottomuuteen panna päätös täytäntöön 204 toimintansa lopettaneen yrityksen osalta. Se ei kuitenkaan esitä perusteena yhtäkään konkreettista toimenpidettä, johon olisi ryhdytty kunkin yrityksen tilanteen tutkimiseksi ja sen arvioimiseksi, edellyttikö tilanne takaisinperintää edellä lueteltujen kriteerien mukaisesti. Se ei totea edes hyödyntäneensä mahdollisuutta, jonka komissio hyväksyi EY 10 artiklassa määrätyn yhteistyön osalta ja joka liittyi ainoastaan merkittävimpiin varainsiirtoihin rajoittuvaan valvontaan.

66 Tässä tilanteessa on myös toimintansa lopettaneiden tuensaajien osalta todettava, ettei täydellistä mahdottomuutta koskeva edellytys täyty ja että päätöksen 5 artiklan noudattamatta jättämistä koskeva väite on perusteltu.

Päätöksen täytäntöön panemiseksi toteutettujen ja suunniteltujen toimenpiteiden ilmoittaminen komissiolle

67 Yhteisöjen tuomioistuimen ei tarvitse tutkia päätöksen 6 artiklaan perustuvia vaatimuksia sen toteamisesta, ettei Ranskan tasavalta ole ilmoittanut komissiolle päätöksen täytäntöön panemiseksi toteutettuja ja suunniteltuja toimenpiteitä, koska on nimenomaan todettu, ettei kyseinen jäsenvaltio ole täyttänyt kyseisiä velvoitteita säädetyssä määräajassa (ks. mm. em. asia komissio v. Espanja, tuomio 20.9.2007, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

68 Näin ollen on todettava, että Ranskan tasavalta ei ole noudattanut päätöksen 2004/343 5 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole säädetyssä määräajassa pannut kyseistä päätöstä täytäntöön.

Oikeudenkäyntikulut

69 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä

vaatinut. Ranskan tasavalta on hävinnyt asian, joten se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Ranskan tasavalta ei ole noudattanut vaikeuksissa olevien yritysten ostoon liittyvästä Ranskan tukiohjelmasta 16.12.2003 tehdyn komission päätöksen 2004/343/EY 5 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole säädetyssä määräajassa pannut mainittua päätöstä täytäntöön.**

2) **Ranskan tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Allekirjoitukset